

Hyvään alkuun varhaiskasvatuksessa

Kielellisten valmiuksien arviointiin ja tukemiseen päiväkodeissa 15 op

Ajankohta

Täydennyskoulutus toteutetaan ajalla marraskuu 2018-kesäkuu 2019. Koulutuksen laajuus on 15 op.

Lähiopetuspäivät:

to 22.11.2018 klo 12.30-16.30 (paikka: Frost Club, Tellus Innovation Arena, Oulun yliopisto)

to 17.1.2019 klo 8.30-16.00 (paikka: Galaxy, Tellus Innovation Arena, Oulun yliopisto)

to 21.2.2019 klo 8.30-16.00 (paikka: Frost Club, Tellus Innovation Arena, Oulun yliopisto)

to 28.3.2019 klo 8.30-16.00 (paikka: Frost Club, Tellus Innovation Arena, Oulun yliopisto)

to 6.6.2019 klo 12.30-16.30 (paikka: Frost Club, Tellus Innovation Arena, Oulun yliopisto)

Koulutus järjestetään Oulun yliopistolla (Pentti Kaiteran katu 1, Linnanmaa) Tellus Innovation Areenan tiloissa. Tellus Innovation Arena sijaitsee keskusaulan läheisyydessä. Kampuskartta:

http://www oulu.fi/sites/default/files/content/Kartta_Linnanmaa_Map_A3.pdf

Hakeminen ja valintaperusteet

Haku opintoihin on ajalla 8.10-2.11.2018 verkkolomakkeella. Linkki:

<https://link.webropolsurveys.com/S/A5A20AB6DFA7A489>

Opiskelijat valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Valinnan tulokset ilmoitetaan kaikille hakijoille.

Osallistujat sitoutuvat suorittamaan kokonaisuudessaan 15 op:n laajuisen koulutuskokonaisuuden.

Lisätietoja

Hankkeen vastaava johtaja Marko Kielinen, marko.kielinen@oulu.fi, p. 0294 483 704 / 040 176 0954

Suunnittelija Riikka Kess, riikka.kess@oulu.fi, p. 0294 483 681 / 050 570 5023

Toteutus

Hyvään alkuun varhaiskasvatuksessa -opintokokonaisuus (15op) toteutetaan Oulun yliopiston, Kasvatustieteiden tiedekunnan koordinoimana. Yhteistyötä tehdään Oulun Kaupungin kanssa. Koulutukseen valitaan 20 opiskelijaa. Koulutus toteutetaan monimuoto-opiskeluna verkko-opintoina, itsenäisinä oppimistehtävinä sekä lähiopetuspäivien ja seminaarien muodossa. Koulutus sisältää myös harjoittelujakson. Koulutus on Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja osallistujille maksuton. Koulutus ei anna erillistä pätevyyttä vaan täydentää varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogista osaamista ja asiantuntijuuden kehittymistä lasten kielellisten valmiuksien arvioinnissa ja tukemisessa sekä koulutuksen aikana syvennyttään myös kulttuuritieteeseen työtoteeseen omassa työyhteisössä.

Kohderyhmä

Opintokokonaisuus on tarkoitettu varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Yleiset tavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelijalla on monipuolinen ymmärrys kielen oppimisesta, kielellisten vaikeuksien tunnistamisesta, monikielisen lapsen kielen kehittymisestä ja äidinkielen merkityksestä osana lapsen kasvua ja kehitystä sekä kulttuurien merkityksestä identiteetin muodostumisessa. Opintokokonaisuuden suoritettuaan opiskelija osaa työssään arvioida varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista ja tuntee varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan arvioinnin perusteet kielellisten valmiuksien näkökulmasta. Opiskelija osaa kehittää työyhteisön toimintakulttuuria ja tukea oppivaa työyhteisöä. Opiskelija tuntee kulttuurisesti vastuullisen kasvatuksen menetelmiä ja työtapoja ja osaa toimia yhteistyössä moninaisten

perheiden kanssa. Koulutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota verkostoyhteistyöhön sekä ohjaukseen ja konsultointiin.

Opintokokonaisuus vahvistaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2016) erityisesti laaja-alaisen osaamisen Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun osa-alueeseen sekä Kielten rikas maailma ja Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueisiin liittyvää osaamista. Lisäksi opintokokonaisuudessa painottuvat varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet: osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus.

Koulutuksen sisältö ja opintojaksot

1. Kielellisten valmiuksien arvioinnin kehittäminen 5 op

Osaamistavoitteet: Opiskelija tuntee kielen oppimisen keskeisiä teorioita ja ymmärtää teorioiden yhteyden lapsen kielen kehitykseen sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Opiskelija ymmärtää kielen oppimiseen vaikuttavat yksilölliset, sosiaaliset ja kontekstuaaliset tekijät ja äidinkielen merkityksen. Opiskelija osaa soveltaa teorioita käytännön varhaiskasvatustyöhön. Opiskelija perehtyy kielellisiä valmiuksia ja monikielisyttä tukeviin pedagogisiin toimintatapoihin ja arviointimenetelmiin varhaiskasvatuksessa. Opiskelija osaa arvioida varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista. Opiskelija kehittää pedagogista osaamistaan lasten kielellisten valmiuksien arvioinnissa ja tukemisessa.

Sisältö:

- Kielen oppimiseen liittyvät keskeiset teoriat ja niiden yhteys varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja käytännön toteutukseen
- Kielen oppimiseen vaikuttavat tekijät ja näiden huomiointi varhaiskasvatuksessa
- Kaksi- ja monikielisten lasten kielenkehitys
- Kielellisen identiteetin vahvistaminen ja oman äidinkielen merkitys
- Kielellisiä valmiuksia ja monikielisyttä tukevat pedagogiset toimintatavat ja arviointimenetelmät varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvatussuunnitelman seuranta ja arviointi

Suoritustavat: Osallistuminen opetukseen, luento- ja oppimispäiväkirja kirjallisuutta hyödyntäen sekä arvioinnin kehittämiseen liittyvä tehtävä sekä verkkotehtävät

Arviointi: Hyväksytty/hylätty

Aikataulu ja toteutustavat: marraskuu 2018 – tammikuu 2019 lähiopetuksena ja verkko-opiskeluna
Lähiopetuspäivät: 22.11.2018 ja 17.1.2019

Kirjallisuus ja materiaalit:

Cummins, J. 2000. Language, power, and pedagogy. Bilingual children in the crossfire. Clevedon: Multilingual Matters. (saatavana e-kirjana ja verkossa)

Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä - Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Pedatieto. 2. korjattu painos.

Koivunen, P.-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. PS-Kustannus.

Loukusa, S. & Paavola, L (toim.) 2011. Lapset kieltä käyttämässä. Pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt. Juva: PS-kustannus.

Monikulttuurisuus Helsingissä, Ota koppi! -ohjelma. Helsingin kaupungin neuvolatyö, varhaiskasvatus ja alkuopetus. Verkkojulkaisu: <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/>

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-M. (toim). 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopisto-paino.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Verkkojulkaisu: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Verkkojulkaisu: https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Osaamista kieli- ja kulttuuritietoiseen varhaiskasvatukseen – Osku-hanke (DivEd -sukellus kieleen ja kulttuuriin -hanke): <http://dived.fi/osku/>

Pienten kielireppu-materiaali: [https://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ja_opetus/Perusopetus/Opiskelu_peruskoulussa/Kieli_ja_kulttuuriryhmien_opetus/Kielireppu\(104941\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ja_opetus/Perusopetus/Opiskelu_peruskoulussa/Kieli_ja_kulttuuriryhmien_opetus/Kielireppu(104941))

Pihlaja, P. & Viitala, R. 2018. Varhaiserityiskasvatus. PS-kustannus.

Smolander, S., Kunnari, S. & Laasonen, M. 2016. Näkökulmia kielellisten taitojen arviointiin ja kielellisen vaikeuden tunnistamiseen monikielisellä lapsella. Puhe ja kieli, 36(1), 57–75. Noudettu osoitteesta: <https://journal.fi/pk/article/view/56011>

Teiss, K. 2007. Varhaislapsuuden merkitys oman äidinkielen ylläpitämisessä ja kaksikieliseksi kehittyemisessä. Teoksessa: S. Latomaa (toim.) 2007. Oma kieli kullan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen. Opetushallitus. ss. 16-25. Verkkojulkaisu: http://www.oph.fi/download/46930_OPH_oma_kieli_03092007_www_lock.pdf

Käytettävä kirjallisuus tarkennetaan opintojakson alkaessa.

2. Kielen moninaisuus ja yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa 5 op

Osaamistavoitteet: Opiskelija syventää ymmärrystään monikielisyydestä ja moninaisuudesta useista eri näkökulmista. Opiskelija ymmärtää osallisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja kulttuurisen moninaisuuden näkemisen voimavarana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ohjaavina periaatteina. Opiskelija tarkastelee arvoja ja kulttuuritietoutta, vuorovaikutustaitoja, kulttuurisesti moninaisen toimintaympäristön erityispiirteitä sekä perheiden roolia yhteisön voimavarana. Opiskelija tarkastelee ja pohtii monikielisten ja -kulttuuristen lasten kasvun tukemista ja identiteetin vahvistamista kielen sosiaalisen kehityksen näkökulmasta. Opiskelija ymmärtää saamen kielen erityisaseman. Opiskelija tarkastelee ja pohtii omaa interkulttuurista kompetenssiaan.

Sisältö:

- Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo varhaiskasvatuksessa
- Kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus varhaiskasvatuksen arjessa
- Kulttuurin merkitys identiteetin kehittämisessä
- Monikielisten ja -kulttuuristen perheiden kanssa tehtävä yhteistyö varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvattajan interkulttuurinen kompetenssi

Suoritustavat: Osallistuminen opetukseen, luentoihin ja kirjallisuuteen pohjautuva essee, oman opetusmateriaalin valmistaminen sekä verkkotehtävät

Arviointi: Hyväksytyt/hylätyt

Aikataulu ja toteutustavat: helmikuu – maaliskuu 2019 lähiopetuksena ja verkko-opiskeluna
Lähiopetuspäivät: to 21.2.2019 ja to 28.3.2019

Kirjallisuus ja materiaalit:

Eerola-Pennanen, P. 2017. Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. ss. 236-249.

Gyekye, M. & Lamminmäki-Vartia, S. 2017. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen näkökulma varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun. Teoksessa: T. Haapsalo, H. Petäjä, P. Vuorelma-Glad, M. Sandén, H. Pulkkinen & I. Tahvanainen. 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Riika: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy. ss. 97-129.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Tammi.

Jokikokko, K. & Karikoski, H. 2016. Exploring the narrative of a Finnish early childhood education teacher on her professional intercultural learning. Varhaiskasvatuksen tiedelehti JECER - Journal of Early Childhood Education Research, 5(1), 92-114. Verkkojulkaisu: <http://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2016/05/Jokikokko-Karikoski-issue5-1.pdf>

Jokikokko, K. & Järvelä, M-L. 2013. Opettajan interkulttuurinen kompetenssi — produkti vai prosessi? Kasvatus 44 (3), 245–257.

Kivijärvi, T. 2017. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. ss. 250-262.

Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Verkkojulkaisu: http://www.kulttuuriakikille.fi/doc/monikulttuurisuus_kansio/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf

Paavola, H. 2017. Identiteetin tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: T. Haapsalo, H. Petäjä, P. Vuorelma-Glad, M. Sandén, H. Pulkkinen & I. Tahvanainen. 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Riika: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy. ss. 194-201.

Ylitapio-Mäntylä, O. 2017. Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. ss 276-286.

Äärelä, R. 2016. "Dat ii leat dušše dat giella" – "Se ei ole vain se kieli": tapaustutkimus saamenkielisestä kielipesästä saamelaisessa varhaiskasvatuksessa. Lapin yliopisto. Verkkojulkaisu: <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62619>

Käytettävä kirjallisuus tarkennetaan opintojakson alkaessa.

3. Mentorointi yhteisten käytänteiden jalkauttamisessa 5 op

Osaamistavoitteet: Opiskelija syventää ymmärrystään toimintakulttuuriin ja moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä. Opiskelija ymmärtää miten kieli- ja kulttuuritietoista toimintakulttuuria kehitetään. Opiskelija tuntee toimintakulttuurin muutokseen vaikuttavia tekijöitä. Opiskelija perehtyy oppivan työyhteisön kehittämisen tukemiseen. Opiskelija osaa kehittää yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa. Harjoittelujakson tavoitteena on opiskelijan pedagogisen asiantuntemuksen kehittäminen lasten kielitietoisuuden valmiuksien arvioinnissa ja tukemisessa sekä kieli- ja kulttuuritietoisena varhaiskasvattajana.

Sisältö:

- Oppiva työyhteisö
- Ammatillinen kehittyminen ja ammatilliset profiilit muutoksessa
- Toimintakulttuurin kehittäminen
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus yhteisön voimavarana
- Yhteistyö eri ammattiryhmien kanssa
- Mentorointi työyhteisön tukena

Suoritustavat: Osallistuminen opetukseen ja pienryhmäohjaukseen, harjoittelu, harjoittelun suunnitelma ja raportti sekä kielen kehittymisen ja monikielisen ja -kulttuurisen yhteisön työkalupakin kokoaminen, verkko-tehtävät

Arviointi: Hyväksytty/hylätty

Aikataulu ja toteutustavat: huhtikuu – kesäkuu 2019 harjoitteluna, lähiopetuksena, pienryhmäohjauksena ja verkko-opiskeluna

Päätösseminaari-iltapäivä: to 6.6.2018 klo 12.30-16.30

Harjoittelu: 2 viikkoa huhti-, touko- tai kesäkuussa joustavasti opiskelijan omien aikataulujen mukaan (mahdollisuus harjoitella esimerkiksi oman organisaation sisällä toisessa yksikössä), harjoittelun pienryhmäohjauksen ajat sovitaan myöhemmin

Kirjallisuus ja materiaalit:

Hakkarainen, K. & Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. Helsinki: WSOY.

Heikkinen, H. Jokinen, H. Markkanen, I. & Tynjälä, P. (toim.) 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Juva: PS-kustannus.

Hujala, E. & Fonsen, E. 2017. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. Jyväskylä. ss. 312-326.

Kupila, P. 2017. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. Jyväskylä. ss. 301-311

Kuusisto, A. Kallioniemi, A. & Matilainen, M. 2014. Monikulttuurinen työyhteisö suomalaisen varhaiskasvatuksen kentällä. Kasvatus: 2/2014, 113-126. Verkkajulkaisu: <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/45/2/monikult.pdf>

Soini, H. & Mäenpää, M. (toim.) 2012. Konsultatiivinen menetelmä ja ohjauksellisen työotteen vakiinnuttaminen opetus- ja kasvatustyössä. Oulu: Multiprint.

Suorsa, T. 2014. Todellisinta on mahdollinen: Systeminen ja subjektitieteellinen näkökulma kasvatustieteeseen kokemuksen tutkimukseen. Oulun yliopisto. Verkkajulkaisu: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526206226.pdf>

Turtiainen, K. & Hiitola, J. 2015. Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille. Ammattilaisten ja vanhempien kokemuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Konserni 68/2015. Verkkajulkaisu: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74942/TEMjul_68_2015_web_17112015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Käytettävä kirjallisuus tarkennetaan opintojakson alkaessa